

**R. P. Martini De Esparza Artieda, Navarri, Theologi Societ.
lesv, Cvrsvs Theologicvs**

iln decem Libros, & duos Tomos distributus, Ivxta Methodvm, Qva In
Scholis Societatis Iesv communiter traditur annis quaternis

Continens Secvndam Secvndæ, & Tertiam Partem D. Thomæ

Esparza Arteida, Martin de
Lugduni, 1666

XXIII. Vtrum causa impotens operari secundum speciem effectus, possit
nihilominus cooperari secundum genus?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94839](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94839)

supernaturalium. Nulla namque in eis reperitur formalitas indiuisibilis metaphysicè, quæ se sola sit tota ratio differentialis, quæque ex conceptu suo sit intrinsecè subordinata cæteris omnibus cuiusque actus prædicatis; seu formalitatibus; sicut rationale subordinatur animali, animal viuenti, &c.

Art. 2. Hinc fit, vt intellectus, & voluntas hominis, licet non possint propria virtute concurrere formaliter, nec adæquatè, nec inadæquatè ad supernaturalitatem actuum supernaturalium, possint nihilominus concurrere inadæquatè ad rationem specificam vltimam ipsorum, quatenus in ea includuntur prædicata aliqua communia iis actibus cum actibus naturalibus circa eadem obiecta. Nempe cætera prædicata actus meritorij tribuuntur voluntari formaliter non vt principio effectiuo eorum, sed vt electiuo tantum. Patet autem non reperiri similiter in qualibet specie infima quorumlibet indiscriminatim effectuum prædicata formaliter correspondentia cuilibet causæ, & communia effectibus connaturaliter producibilibus per ipsam. Quapropter licet Deus possit, quantum est ex se, iuuare ad quamlibet speciem effectuum; non tamen qualibet causa potest iuuari à Deo ad quamlibet speciem effectuum. Quia non qualibet causa potest agere aliquid per se ipsam circa quamlibet speciem effectuum ob rationem superius ponderatam; atque de conceptu causæ iuuabilis per aliam causam est, vt aliquid agat per se ipsam, iuxta celebrem sententiam Augustini ad illud Psalm. 68. *Adiuua nos Deus: Qui adiuuatur aliquid agit per se ipsum.* In quem scopum videri possunt plura ex eodem August. quæstione 18. de gratia sub initium.

Ad 5. Non minus interest Dei, atque omnipotentia, & dominij Diuini repugnantia impossibilitatem, quam possibilitatem non repugnantiam. Quia vtramque fundat, & continet in se æquè essentialiter, & vtralibet deficiente æqualiter eodemque modo deficeret Deus, vt ostensum est quæst. 33. de Deo. Quapropter rationes inde desumptæ, absque alio alimunde adminiculo, pro affirmanda determinatè, vel neganda possibilitate, aut impossibilitate cuiusquam rei, sunt prorsus inanes; nec plus aut minus ad negandum, quam ad affirmandum requiruntur, ex auctoritate, vel ex ratione, vel ex vtraque. Deinde data est in præsentis ratio negandi satis clara, ac manifesta.

QVÆSTIO XXIII.

Vtrum causa impotens cooperari secundum speciem effectus possit nihilominus cooperari secundum genus.

Videtur posse. 1. Quia causa similis effectui secundum genus, tam est idonea, vt influat secundum genus, quam vt influat secundum speciem, quæ est similis secundum speciem. Omnis nimirum causa est assimilatiua effectus respectu sui, & eareus est operatiua, quatenus est inductiua similitudinis sui, vt traditur 7. met. Contingit autem aliquam causam esse similem alicui effectui secundum genus, simulque dissimilem secundum speciem. Fieri ergo potest, vt aliqua causa sit idonea ad influendum secundum genus; licet sit inepta ad influxum secundum speciem effectuum aliquorum.

2. Contingit de facto aliquam causam influere in aliquos effectus secundum genus, simulque non influere secundum speciem. Quia Deus influit ad effectus causarum secundum rationem rationem entis,

R. P. de Esparza Curs. Theol. Tom. II.

& Cælum influit ad effectus istarum causarum inferiorum secundum rationem corporis sublunaris, vt docent D. Thom. de potentia quæst. 3. art. 7. cap. versus finem, & alij communiter. Ergo fieri potest, vt virtus causatiua alicuius effectus, secundum genus eius, reperiatur separata à virtute causandi eundem effectum secundum speciem eius. Patet consequentia; quia ex separabilitate influxuum in actu secundo rectè arguitur similis, ac proportionalis separabilitas quoad virtutes influendi in actu primo; quandoquidem actus primus ordinatur ad actum secundum, estque propter ipsum cum proportionem.

3. Potest aliquis effectus procedere ab aliqua causa agente secundum rationem suam genericam, licet idem procedere non possit ab eadem, vt agente secundum suam rationem specificam. Sic enim procedit cognitio abstractiua rationis genericæ à suo obiecto motiuo. Poterit ergo similiter aliqua causa agere in aliquem effectum secundum rationem eius genericam; licet non possit agere in eundem secundum rationem specificam eiusdem.

4. Formæ substantiales inesse complementi vt sic & formæ accidentales inesse qualitatibus, vt sic possunt, saltem de potentia absoluta, communicari subiectis, quibus communicari nullatenus possunt secundum suos effectus formales específicos; & proprios. In hoc enim nulla apparet repugnantia, proptereaque communiter admititur. Eadem autem est proportionalis ratio de causis efficientibus, & effectibus atque de subiectis, & formis. Similiter enim inuicem ordinantur.

Respondetur. Impossibile est aliquem causam esse similem alicui effectui, eumque in se continere, ac producere secundum rationem specificam talis effectus adæquatè sumptam; simulque non esse similem, non continere, non producere secundum omnem rationem genericam eiusdem. Quia ratio specifica cuiusque rei ex conceptu suo est essentialiter connexa cum omni sua ratione generica, & eidem subordinatur essentialiter, ideoque est de eius essentia inseparabilitas realis ab eadem tum in se; tum in sua causa. Impossibile igitur est causam adæquatam effectus secundum totam eius rationem specificam non esse simul causam adæquatam eiusdem secundum omnem rationem genericam ipsius. Impossibile rursus est, vt alibi demonstratum est, dari simul in actu secundo duas causas efficiètes adæquatas, vel alteram adæquatam, & alteram inadæquatam eiusdem effectus secundum eandem rationem. Impossibile igitur est causam, quæ nec adæquatè, nec inadæquatè producere potest aliquem effectum secundum perfectionem eius specificam; posse nihilominus producere eundem secundum rationem seu perfectionem aliquam genericam ipsius. Patet hæc posterior consequentia; Quia effectus productus à tali causa haberet aliam causam adæquatam respectu sui secundum rationem specificam; adeoque haberet duas causas adæquatas, vel saltem alteram adæquatam, & alteram inadæquatam secundum aliquam rationem genericam ipsius, vt apparet manifestè ex præmissis.

Ad 1. Omnis quidem virtus actiua est assimilatiua effectus respectu sui secundum formalitatem contentam in eadem virtute; non tamen omne simile est actiuum sui similis secundum omnem rationem, secundum quam inuicem assimilantur. Quod patet inter alia in Deo, cui secundum plura prædicata sunt similes plures causæ creatæ, pluresque earum effectus; & tamen, quia secundum suam rationem differentialem est omnino improducibilis Deus, non habet producibilitatem vllam secundum rationes communes. Hoc igitur modo effectus creatus omnino improducibilis ab aliqua causa secundum suam

E e 2 rationem

rationem differentialem ultimam, est consequenter omnino improducibilis ab eadem secundum omnem, & quamlibet rationem suam communem; falsum igitur est, ita se habere similitudinem præcisè secundum genus ad productionem præcisè secundum genus; sicut se habet similitudo secundum speciem ad productionem secundum speciem.

Ad 2. *Quantò aliqua causa est altior, tantò est communior, & efficacior; & quantò efficacior, tantò profundius ingreditur in effectum*, ut dicit D. Thomas eodem illo in loco: idest, tantò plures formalitates, maiorque pars, seu quasi pars perfectionis conuenientis effectui correspondet formaliter tali causæ. Maxima autem perfectio cuiusque rei est penes rationem specificam. Quapropter, dum dicitur Deum influere secundum rationem entis, perinde est, ac dicere virtutem eius actiuam complecti omnes species entis, & in singulis speciebus omnes, & singulas formalitates earum, non tantum identicè, ac realiter, sed etiam formaliter. Nempe omnes, & singulæ causæ creatæ dependent in sua operatione ab eius influxu, non tantum identicè, & concomitanter, sed etiam formaliter, & directè; sicut omnia media quoad vim motiuam voluntatis dependent formaliter à motione ultimi finis, de quo alibi fusiùs. Idem eadem ratione dicitur proportionaliter de qualibet causa vniuersaliori comparata cum effectui causæ minus vniuersalis sibi subordinatæ. Nulla itaque causa attingit sua virtute rationem genericam effectus, quin simul attingat rationem eius specificam. Tribuitur nihilominus peculiariter ratio specifica effectus causæ magis particulari. Quia ad solam rationem specificam concurrunt formaliter; & quia causa vniuersalior determinatur ad talem speciem effectus per exigentiam causæ particularis.

Ad 3. Quò remotius est obiectum, eò magis confusam, magisque vniuersalem causat cognitionem. Quapropter, si cognitionem vniuersalem, & genericam causaret obiectum operando præcisè per rationem suam genericam, & vniuersalem, secundum quam conuenit ipsi minor perfectio, quam secundum rationem specificam; sequeretur maiorem, ac ampliorem sphaeram actiuitatis conuenire obiecto ratione minoris, quam ratione maioris suæ perfectionis. Quod est inconueniens. Quia maior sphaera actiuitatis fundatur in maiori perfectione, & virtutis cæteris paribus; eiusdemque perfectionis, & virtutis est ex longinquo posse parum aliquid, & ex propinquo posse multum. Cognitio itaque vniuersalis, & generica gignitur ab obiecto agente tota sua virtute actiua, tum generica, tum specifica; non tamen agente totaliter ex parte effectus, sed parum, & imperfectè: sicut Deus producit virtute infinita res finitas, & paruas, & magnas; non tamen agente infinitè, & totaliter, infinitate, & totalitate actus secundi.

Art. 1. Ad 4. Duplex est ratio discriminis. Prior ratio est quia communicato, per aliquam formam, effectui formali solum generico, non propterea necesse esset communicari eidem subiecto, per aliam formam, effectum formalem specificum contentum sub illo generico. Vnde nec ipsum effectum formalem genericum necesse esset communicari adequatè eidem subiecto per duas formas simultaneè informantis. Cuius oppositum apparuit, & est ex se manifestum circa genus causæ efficientis; cum sit evidens repugnare, ut producat realiter ratio aliqua generica, quin simul producat realiter ratio aliqua specifica contenta sub eo genere.

Art. 2. Altera ratio discriminis est, quia effectus formales sunt prædicata realiter distincta à subiecto,

cui communicantur, & eique realiter superadduntur. Prædicata verò communicabilia effectui à causa efficiendi sunt identificata cum illo realiter, nec eidem realiter superadduntur. Vnde non ea ratione repugnat, communicato solo effectui formali generico per vnam formam, denuo communicari effectum formalem eiusdem rationis eidem subiecto per aliam formam dantem simul effectum suum formalem specificum; qua ratione repugnat, data effectui perfectione generica per vnam causam efficientem adequatam, dari denuo perfectionem eiusdem rationis eidem effectui per aliam causam efficientem, siue adequatam, siue inaduatam. Quia nimirum quæ sunt vnicuique extrinseca, seu distincta realiter ab eodem, possunt multiplicari circa eundem, intrinseca verò, & identificata nequaquam. Non autem multiplicato eo, quod præstat adequatè per vnam aliquam, vel formam, vel causam efficientem, nihil omnino superest, quod denuo reipsa præstetur; præstarive possit, secundum eandem rationem, per aliam causam, siue formalem, siue efficientem, & cuius exhibitione verè exerceatur talis alia causa in actu secundo à parte rei, uti distinctius traditum est in Philosophia. Transeat igitur quod dicitur de formis, & negetur consequentia.

QVÆSTIO XXIV.

Virum Sacramenta sint causæ physica gratiæ, vel principales, vel instrumentales?

Videntur non esse causæ physica, neque principales, neque instrumentales. Non quidem principales; quia talis dicitur ea solum causa, cuius virtus actiua est coniuncta cum perfectione maiori, vel certè non minori, quam sit perfectio effectus. Certum autem est perfectionem gratiæ præminere perfectioni sacramentorum; quæ videlicet sunt res materiales, & admodum viles. Sed neque instrumentales causæ esse possunt. Quia de ratione instrumenti est, ut propria, & natia sua virtute præstet aliquid conferens, ex sua natura, ad effectum causæ principalis; sicut serra acumine suo efficit sectionem necessariam, ut ab artifice fiat scamnum. Quæ sunt expositio, & exemplum D. Thomæ quest. 28. art. 1. & alibi sæpè. Nihil autem continetur in virtute, & actiuitate naturali sacramentorum, quod eo modo comparetur cum existentia gratiæ.

Dicendum igitur videtur Sacramenta esse puras condiciones, sine quibus non respectu gratiæ quæ dependenter ab ipsis sola voluntate, & potentia diuina confertur, uti opinantur Ocham, Gabriel, Durandus, & nonnulli alij. Quibus suffragari videntur aliqua sanctorum PP. effata, ut Ambrosij lib. 1. de Sacram. cap. 5. *Aliud est elementum, aliud consecratio: Aliud opus, aliud operatio. Aqua opus est, operatio Spiritus sancti est.* Hierem. in cap. 4. *Isaia: Homo tantum aquam tribuit; Deus autem Spiritum suum.* Augustinus epist. 23. *Aqua exhibens extrinsecus Sacramentum gratiæ, & Spiritus sanctus operans intrinsecus beneficium gratiæ, &c.* Cyprianus, vel quis alius serm. de Baptismo Christi: *Dimissio peccatorum, siue per baptismum, siue per alia Sacramenta donetur propria Spiritus sancti est & ipsi soli huius efficientiæ privilegium manet.* Quæ aliæque similia nullam veram physicam causalitatem Sacramentis relinquunt, quam exerceant per se ipsa, sed solam rationem conditionis sine qua non.

Accedit Sacramentum aliquando conferre gratiam,